

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою університету,
протокол № 5 від 27.12.2022 р.,
уведене в дію наказом ректора
№ 287 -р від 27.12.2022 р.

В.о. ректора

Григорій ТЕРЕЩУК

**СТРАТЕГІЯ БАГАТОМОВНОЇ ОСВІТИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
2023-2028**

1. ВСТУП

У сучасному світі, в якому міжнародне співробітництво та конкуренція є одними із визначальних рис ринку праці, розуміння інших культур і систем цінностей особливо важливі. Євроінтеграційні процеси в Україні диктують нові вимоги до мовної політики в державі. Багатомовність є вимогою часу та ключовим компонентом сучасного ринку праці загалом і освітнього процесу зокрема, оскільки уможливорює мобільність у навчанні та професійному житті, дає змогу здійснювати пошук потрібної інформації з різних джерел та різними мовами тощо. В Україні багатомовна освіта лише починає розвиватися шляхом удосконалення методики викладання дисциплін, внесення змін у навчальні плани і програми курсів, завдяки модернізації системи викладання іноземних мов.

Пропонована Стратегія багатомовної освіти Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (ТНПУ) розроблена в межах проєкту Erasmus+ KA2: «Розвиток потенціалу підготовки учителів іноземної мови як шлях до впровадження багатомовної освіти та європейської інтеграції України» (610427-ERP-1-2019-1-EE-ERPKA2-SVNE-JP) і відповідає основній місії університету – «створювати умови для здобуття здобувачами вищої освіти якісної, конкурентоспроможної вищої освіти відповідно до вимог ринку праці сучасного інформаційного суспільства» та ключовим завданням Стратегії інтернаціоналізації ТНПУ, серед яких – «формування ефективної поліструктурної системи міжнародної академічної мобільності, здатної сприяти забезпеченню ефективної реалізації статутних завдань у межах повного наукового та освітнього циклів»; «ефективна інтеграція науковців ТНПУ у міжнародне дослідницьке співтовариство з метою підвищення якості їх наукових досліджень та викладання; підвищення міжнародної мобільності у навчанні та наукових дослідженнях».

Стратегія багатомовної освіти ТНПУ відповідає нормативно-правовій базі, а саме:

- Закону України «Про вищу освіту»;
- Закону України «Про освіту»;
- Закону України «Про забезпечення функціонування української мови як державної»;
- Статуту Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;
- Положенню про реалізацію освітнього процесу;
- Положенню про порядок реалізації права на академічну мобільність.

Дані опитування, проведеного у 2020–2021 н. р. серед студентів, науково-педагогічних працівників та представників адміністрації ТНПУ, засвідчують, що 51,1% респондентів повністю погоджуються з твердженням, що багатомовність слід популяризувати в Україні, оскільки вона збагачує суспільство. На думку 52,1% опитаних, викладанню англійської мови варто приділяти більше уваги. 44,2% респондентів вважають, що якби деякі дисципліни (окрім мов) у школі/університеті викладалися англійською, то зросла б конкурентоздатність випускників, оскільки для 18,89 % студентів та майже 18,26 % науково-педагогічних працівників англійська мова є необхідним засобом для кар'єрного росту в Україні. Найбільше мотивує респондентів вивчати англійську мову бажання вільно спілкуватися (так вважає 76,4% опитаних); читати та розуміти текст (70,0%); вільно подорожувати (68,8%); зрозуміло писати (47,2%). Не відповідає очікуванням рівень володіння респондентами англійською мовою: лише 4,5% опитаних зазначили, що мають міжнародний сертифікат, який засвідчує рівень володіння англійською мовою; 1,5% опитаних вільно володіють англійською мовою; 15,6% розуміють, спілкуються, пишуть англійською; 42,5% розуміють і трохи спілкуються; 23,9% розуміють, але не говорять; 16,5% не знають мови; 21,8% здобувачів вищої освіти нелінгвістичних спеціальностей вважають, що на вивчення англійської мови відводиться недостатня кількість годин.

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ СТРАТЕГІЇ БАГАТОМОВНОЇ ОСВІТИ

Мета стратегії багатомовної освіти ТНПУ полягає у формуванні багатомовної компетентності студентів та науково-педагогічних працівників, що дає змогу їм якісно послуговуватися державною та іноземними мовами, суттєво збагачує систему цінностей кожного з учасників освітнього процесу, сприяє толерантності в багатокультурному середовищі.

Стратегічні цілі багатомовної освіти в ТНПУ:

- випускники всіх факультетів володіють українською мовою на рівні носія мови;
- бакалаври всіх факультетів, крім факультету іноземних мов, мають рівень B2 з іноземної (пріоритетно англійської) мови;
- бакалаври факультету іноземних мов мають рівень C1 з першої іноземної мови та рівень B1+ з другої іноземної мови;
- магістри факультету іноземних мов мають рівень C1+ з першої іноземної мови та B2 з другої іноземної мови;
- здобувачі освітньо-наукового рівня «доктор філософії» володіють іноземною мовою на рівні C1;
- науково-педагогічні працівники всіх факультетів, крім факультету іноземних мов, мають рівень з іноземної (пріоритетно англійської) мови не нижчий ніж B2;
- науково-педагогічні працівники факультету іноземних мов, що забезпечують навчання першої та другої іноземних мов, мають рівень з іноземної мови C1+ – C2;
- адміністрація університету володіє іноземною (пріоритетно англійською) мовою на рівні не нижчому ніж B1.

Для досягнення зазначених цілей поставлено такі **завдання**:

- заохочення студентів, науково-педагогічних працівників, представників адміністрації ТНПУ до вдосконалення рівня володіння українською мовою як державною;

- розвиток у студентів мотивації до вивчення мов, підтримка прагнення до самостійного урізноманітнення та збагачення мовного запасу у процесі професійного й особистісного розвитку;
- створення можливостей для вивчення іноземної (пріоритетно англійської) мови студентами та науково-педагогічними працівниками до рівня не нижчого ніж B2 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти;
- ознайомлення студентів через вивчення мов із культурними здобутками людства та культурними надбаннями народів, мови яких вивчаються;
- формування в студентів здатності комунікативно доцільно послуговуватись іноземною мовою відповідно до мети та умов комунікації в багатомовному середовищі;
- формування толерантності у міжособистісному та міжкультурному спілкуванні, запобіганні національній, расовій, гендерній та іншим формам дискримінації.

3. НАПРЯМИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ БАГАТОМОВНОЇ ОСВІТИ

1. Створити можливості для здобувачів вищої освіти першого року навчання досягти рівня володіння іноземною мовою (пріоритетно англійською) A2-B1:

- проводити діагностувальне тестування для визначення рівня володіння іноземною мовою першокурсників;
- забезпечити інтенсивні курси з вивчення іноземної мови впродовж першого року навчання для досягнення рівня A2–B1;
- оновити програми курсів вивчення іноземних мов;
- розробити або осучаснити дидактичні матеріали та ресурси для вивчення іноземної мови;
- проводити підсумковий моніторинг рівня володіння студентами іноземною мовою.

2. Викладати окремі профільні дисципліни іноземною (пріоритетно англійською) мовою із використанням методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) не пізніше другого року навчання задля формування багатомовної компетентності здобувачів вищої освіти:

- заохочувати в межах предметно-мовного інтегрованого навчання співпрацю викладачів-предметників із викладачами іноземної мови для підготовки методичних рекомендацій, які уможливають викладання вузькопрофільних дисциплін двома мовами та формування у студентів багатомовної компетентності;
- забезпечити підготовку викладачів, які здійснюватимуть двомовне навчання, на основі ознайомлення їх із особливостями використання усіх видів мовленнєвої діяльності на заняттях із профільних дисциплін та специфікою мовної роботи з текстами;
- запрошувати іноземних фахівців із предметно-мовного інтегрованого навчання для проведення тренінгів та воркшопів з метою підготовки викладачів до застосування двомовного навчання;
- добирати автентичні матеріали з профільних дисциплін для самостійного прочитання та опрацювання студентами-другокурсниками при підготовці до занять з метою подальшого використання отриманої інформації в аудиторії;
- проводити підсумковий моніторинг рівня володіння студентами іноземною мовою.

3. Збільшувати кількість дисциплін із застосуванням методики двомовного навчання здобувачів вищої освіти упродовж третього та четвертого років навчання на бакалавраті, в магістратурі та на рівні «доктора філософії»:

- забезпечити підвищення кваліфікації та перекваліфікації науково-педагогічних працівників, які викладають іноземною мовою фахові дисципліни, задля розвитку та вдосконалення їх іншомовної комунікативної компетентності;
- оновити програми дисциплін, на яких застосовується методика предметно-мовного інтегрованого навчання;

- формувати навички та вміння студентів усно висловлювати власну думку з профільних дисциплін іноземною мовою;
- проводити щорічний підсумковий моніторинг рівня володіння студентами іноземною мовою.

4. Заохочувати студентів ширше використовувати іноземну (пріоритетно англійську) мову в освітньому процесі:

– брати участь у міжнародних програмах академічної мобільності та конференціях;

– формувати у студентів старших курсів бакалаврату вміння академічного письма з профільних дисциплін іноземною мовою (есе, анотація, тези та ін.);

– запровадити для студентів дисципліну «Академічне письмо» іноземною мовою;

– запровадити написання тез конференцій, статей, курсових, дослідницьких проєктів іноземною мовою з однієї фахової дисципліни на четвертому році навчання бакалаврату та з декількох дисциплін на другому академічному рівні (магістратура);

– організувати конкурси-захисти наукових робіт, виконаних іноземною мовою;

– розробити систему нагород для кращих письмових робіт, щоб мотивувати студентів брати участь у різноманітних конкурсах та конференціях із доповіддю іноземною мовою;

– заохочувати здобувачів вищої освіти підвищувати рівень володіння іноземною мовою та складати міжнародні іспити на підтвердження цього рівня.

5. Заохочувати науково-педагогічних працівників опанувати іноземну (пріоритетно англійську) мову на рівні не нижчому ніж B2 для успішного використання методики предметно-мовного інтегрованого навчання з дисциплін, які викладають:

- створити умови для вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності викладачів (курси, тренінги, воркшопи, вебінари тощо);
- розробити систему винагород для науково-педагогічних працівників за отримання найбільш визнаних міжнародних сертифікатів на підтвердження B2 рівня володіння іноземною (пріоритетно англійською) мовою (IELTS, TOEFL, FCE, PTE та ін.);
- заохочувати викладачів брати участь у міжнародних конференціях, проєктах та програмах з академічної мобільності;
- мотивувати науково-педагогічних працівників здійснювати дослідження іноземною (пріоритетно англійською) мовою з подальшою публікацією результатів у міжнародних журналах, які індексуються в базах даних Scopus і Web of Science.

6. Забезпечити володіння іноземною (пріоритетно англійською) мовою адміністрацією університету на рівні не нижчому ніж B1 відповідно до Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти:

- створити умови для вдосконалення іншомовної комунікативної компетентності представників адміністрації (курси, тренінги, воркшопи, вебінари тощо);
- заохочувати підвищення рівня володіння державною та іноземною (пріоритетно англійською) мовами представників адміністративного апарату з отриманням сертифіката відповідного рівня.

4. ВИКОНАВЦІ ТА ТЕРМІНИ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЙ

Реалізація Стратегії багатомовної освіти передбачає:

- залучення до реалізації цих стратегій усіх учасників освітнього процесу;
- внесення змін в освітньо-професійні та освітньо-наукові програми підготовки здобувачів вищої освіти щодо годин, відведених на вивчення іноземної мови (відповідальні – гаранті ОПП та ОНП) – до 30 червня 2023 року;

- періодичне оновлення системи діагностувальних та підсумкових тестів з іноземної мови (відповідальні – завідувачі профільних кафедр) – 2023–2028 рр.;
- забезпечення дотримання чіткої системи оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти на кожному з мовних рівнів за основними видами мовленнєвої діяльності (відповідальні – завідувачі профільних кафедр) – 2023–2028 рр.;
- заохочення студентів до складання іспитів з іноземної (пріоритетно англійської) мови міжнародного рівня (відповідальні – декани факультетів) – кожного року до 30 червня;
- систематичне проведення курсів інтенсивного вивчення іноземної (пріоритетно англійської) мови для студентів першого курсу навчання, науково-педагогічних працівників та адміністрації (відповідальні – завідувачі профільних кафедр, керівники структурних підрозділів) – 2023–2028 рр.

5. МОНІТОРИНГ РЕЗУЛЬТАТІВ

- Моніторинг процесу розробки й оновлення діагностувальних, підсумкових тестів та їхньої ефективності – щороку у вересні.
- Моніторинг змісту освітньо-професійних та освітньо-наукових програм – щороку у червні.
- Моніторинг рівня володіння науково-педагогічними працівниками англійською мовою – щороку у червні під час звіту викладачів кафедри про науково-методичну діяльність.

6. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

Стратегію багатомовної освіти ТНПУ затверджує вчена рада університету та вводить в дію наказ ректора університету.

Зміни та доповнення до Стратегії багатомовної освіти ТНПУ затверджує вчена рада університету та вводить у дію наказ ректора університету.